

Istraživanje o troškovima rada

Sektor za statistiku stanovništva I društvene statistike
Odsjek tržišta rada
Federalni zavod za statistiku

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
**Federalni zavod
za statistiku**

- [1. Kontakt](#)
- [2. Ažuriranje metapodataka](#)
- [3. Statistički prikaz](#)
- [4. Mjerna jedinica](#)
- [5. Referentni period](#)
- [6. Ovlasti institucija](#)
- [7. Povjerljivost](#)
- [8. Politika objavljivanja](#)
- [9. Učestalost diseminacije](#)
- [10. Dostupnost i jasnoća](#)
- [11. Upravljanje kvalitetom](#)
- [12. Relevantnost](#)
- [13. Tačnost i pouzdanost](#)
- [14. Pravodobnost i poštovanje rokova objavljivanja](#)
- [15. Usklađenost i uporedivost](#)
- [16. Trošak i opterećenje](#)
- [17. Revizija podataka](#)
- [18. Statistička obrada](#)
- [19. Komentar](#)

S.01 Kontakt

S.01.1	Organizacija za kontakt	FEDERALNI ZAVOD ZA STATISTIKU
S.01.2	Jedinica u organizaciji za kontakt	Sektor za statistiku stanovništva i društvene statistike - Odsjek tržišta rada
S.01.3	Ime osobe za kontakt	Emina Šabanadžović
S.01.4	Funkcija osobe za kontakt	stručni savjetnik za statistiku plaća i troškova rada
S.01.5	Poštanska adresa osobe za kontakt	Zelenih beretki 26, 71 000 - Sarajevo
S.01.6	Adresa elektronske pošte osobe za kontakt	emina.sabanadzovic@fzs.ba
S.01.7	Broj telefona osobe za kontakt	+ 387 33 407 027
S.01.8	Broj telefaksa osobe za kontakt	+ 387 33 226 151

S.02 Ažuriranje metapodataka

S.02.1	Posljednja certifikacija	19.02.2025.
--------	--------------------------	-------------

	metapodataka	
S.02.2	Posljednje objavljivanje metapodataka	26.02.2025.
S.02.3	Posljednje ažuriranje metapodataka	26.02.2025.

S.03 Statistički prikaz

S.03.1 Opis podataka

Istraživanje o troškovima rada ima za cilj da obezbijedi podatke o visini i strukturi troškova rada koje poslodavac ima na osnovu angažovanja radne snage.

Istraživanje o troškovima rada, prema Regulativama, provodi se u četvorogodišnjoj dinamici. Referentna godina je jedinstvena za sve zemlje članice EU. Jedinstvena referentna godina omogućava uporedivost podataka dobijenih ovim istraživanjem sa ostalim zemljama.

S.03.2 Sistem klasifikacija

- Klasifikacija djelatnosti KD BiH 2010, koja sadržajno i strukturno u potpunosti odgovara EU statističkoj klasifikaciji djelatnosti NACE Rev. 2, uporedivoj sa Klasifikacijom djelatnosti Ujedinjenih naroda (ISIC Rev.4).

S.03.3 Obuhvat sektora

Jedinice izvještavanja u ovom istraživanju su aktivni poslovni subjekti - pravne osobe sa sjedištem na teritoriji Federacije BiH iz područja djelatnosti B-S, KD BiH 2010, koji zapošljavaju 10 i više zaposlenih.

Podaci se prikupljaju za pravne osobe kao cjelinu, a ne prema pripadajućim jedinicama u sastavu.

S.03.4 Statistički pojmovi i definicije

Ukupni troškovi rada iskazani su u bruto iznosu i obuhvaćaju: a) troškove za plaće i naknade plaća, b) socijalne doprinose poslodavca, c) troškove obrazovanja, d) druge troškove poslodavca, e) ostale poreze, doprinose i izdatke, umanjene za iznos f) subvencija za troškove rada.

a) **Troškovi za plaće i naknade plaća** obuhvaćaju: bruto plaće-plaće za efektivne sate (osnovne plaće i dodaci na plaće, isplate po osnovu osobne poslovne uspješnosti ili poslovnog uspjeha preduzeća), naknade bruto plaća (za dane godišnjeg odmora, naknade za odsustvovanje sa posla za vrijeme državnih i vjerskih praznika i neradnih dana utvrđenih zakonom, naknade plaća za prekide u radu bez krivice zaposlenih), ostale naknade (topli obrok, prevoz, regres, jubilarne nagrade, otpremnine za odlazak u penziju, naknade članova upravnog i nadzornog odbora ako su u radnom odnosu kod isplatioca i sl.), isplate u naturi - proizvodima preduzeća (isplate plaća u naturi i ostalih naknada u proizvodima preduzeća, stambeni smještaj zaposlenih, troškovi korištenja službenog automobila u privatne svrhe).

Osnovna plaća i dodaci na plaću obuhvaćaju: isplate osnovne plaće, dodatke na radni staž, dodatke za rad u smjenama, dežurstva, noćni rad, prekovremen rad, rad nedjeljom i praznikom, dodatke zbog loših uslova rada i dr.

Isplate po osnovu osobne poslovne uspješnosti obuhvaćaju: isplate zaposlenicima na osnovu osobne poslovne uspješnosti (količina obavljenog posla, kvalitet rada, inventivnost i inovacije).

Dodatne isplate po osnovu uspješnosti poslovanja preduzeća obuhvaćaju: dodatne isplate zaposlenicima na osnovu periodičnog i završnog obračuna, 13. plaću i druge isplate prema kolektivnom ugovoru ili unutrašnjem pravilniku poslovnog subjekta.

Naknade plaće za vrijeme godišnjeg odmora, državnih ili vjerskih praznika i neradnih dana utvrđenih zakonom obuhvaćaju: isplaćene naknade plaće zaposlenim osobama za vrijeme godišnjeg odmora, praznika i neradnih dana određenih zakonom. Također su uključene naknade za vrijeme odsutnosti za stručno obrazovanje, prekvalifikaciju ili dokvalifikaciju, za vrijeme prekida rada zbog elementarnih nepogoda, nestanka energije, kvara mašina ili uređaja, nedostatka sirovina, štrajkova i drugih slučajeva propisanih zakonom, kolektivnim ugovorom ili općim aktom.

Ostale naknade obuhvaćaju: topli obrok, prevoz, regres, jubilarne nagrade, naknade članova upravnog i nadzornog odbora ako su u radnom odnosu kod isplatioca i sl.

Isplate u naturi obuhvaćaju: neto troškove poduzeća za proizvode koji su bili darovani zaposlenima, ili razliku nabavne cijene i cijene po kojoj su proizvodi bili prodani zaposlenim osobama, robne bonove, bonove za ishranu i kupone za prevoz.

Troškovi stambenog smještaja zaposlenih osoba obuhvaćaju: troškove stambenog prostora koji je u vlasništvu preduzeća (troškovi održavanja i administracije, troškovi poreza i osiguranja povezanih s takvim smještajem), troškove rente koju plaća poslodavac za svoje zaposlenike i troškove za gradnju ili kupovinu smještajnih objekata od strane zaposlenih osoba (razlika između tržišno određenih kamatnih stopa i onih koje su stvarno date zaposlenicima).

Troškovi za automobile obuhvaćaju: troškove za privatnu upotrebu službenih automobila od strane zaposlenih osoba (trošak leasinga, amortizacije, premije osiguranja, održavanja, popravaka, parkiranja, garažiranja, goriva i slično).

Ostale isplate u naturi: uključuju troškove za popravke, održavanje i amortizaciju prostora za pružanje usluga s područja kulture, sporta i ostalih slobodnih aktivnosti u vezi sa zaposlenim osobama; troškove čuvanja djece zaposlenika (troškove vrtića i čuvanja djece kod kuće); prigodne darove za djecu zaposlenika, troškove mobitela, troškove za odmarališta, uplate poslodavca u fondove sindikata, stipendije prema ugovoru o školovanju i slično. Ne uključuju troškove za plaće, naknade plaće i doprinose osobama zaposlenima u vlastitom preduzeću za usluge s područja kulture, sporta i ostalih slobodnih aktivnosti, sve oblike subvencija, troškove za odjeću namijenjenu upotrebi na radnom mjestu, investicije u objekte, prostore, prevozna sredstva i opremu te novčanu pomoć iz različitih fondova.

b) **Socijalni doprinosi poslodavca** obuhvaćaju: indirektne doprinose poslodavca za socijalno osiguranje (zakonski propisane doprinose na teret poslodavca i dodatne isplate koje idu na teret poslodavca, a namijenjene su za socijalnu sigurnost zaposlenika) i direktne doprinose za socijalno osiguranje (naknade plaća za dane bolovanja na teret poslodavca, premije osiguranja zaposlenih, pomoć zaposlenima i njihovim porodicama, otpremnine zaposlenima za čijim radom je prestala potreba i sl.).

c) **Troškovi obrazovanja** obuhvaćaju: troškove za obuke, kurseve, seminare, stručno usavršavanje, za vanjske instruktore na teret poslodavca i sl. Ovdje spadaju takođe troškovi održavanja, popravke i amortizacije prostora i opreme koji su namijenjeni isključivo obrazovanju, izdatke za pomagala koja se koriste za obrazovanje. Ovi troškovi ne obuhvaćaju plaće i naknade plaće i doprinosa za instruktore zaposlene u preduzeću, ulaganja u prostore i opremu namijenjenu obrazovanju i troškove obrazovanja koje plaćaju zaposlenici.

d) **Drugi troškovi poslodavca** obuhvaćaju: troškove za usluge zaštite na radu i radne odjeće kao i troškove zapošljavanja novih zaposlenika (troškovi oglasa, konkursa i sl.).

e) **Ostali porezi, doprinosi i izdaci** obuhvaćaju: doprinose i poreze koje plaća poslodavac zato što ne zapošjava zakonski propisan broj osoba sa invaliditetom, doprinose i poreze za nepoštivanje odredaba zakona o radu, te ostale slične doprinose ili poreze.

f) **Subvencije** za troškove rada obuhvaćaju sve vrste subvencija od države ili drugih preduzeća ili organizacija usmjerenih isključivo za subvencioniranje dijela ili ukupnih troškova rada. Subvencije su odbitna stavka od ukupnih troškova rada. Isključuju se subvencije koje pokrivaju doprinose i plaćanja za socijalnu zaštitu, troškove obrazovanja i refundirana sredstva od strane Federalnog zavoda za zdravstveno osiguranje ili penzиона osiguranje.

Plaćeni sati rada obuhvaćaju sate za koje je zaposlena osoba primila plaću, a uključuju izvršene sate rada u punom radnom vremenu, kraćem ili dužem od punog radnog vremena i neizvršene, a plaćene sate rada (godišnji odmor, praznici i slobodni dani, odsutnost zbog bolesti koju plaća poslodavac i drugi placeni, a neizvršeni sati). Nisu uključeni refundirani sati (porodiljsko odsustvo, skraćeno radno vrijeme roditelja, bolovanje koje ne plaća poslodavac i drugi refundirani sati).

Izvršeni sati rada su dio ukupno plaćenih sati rada, i obuhvaćaju izvršene, stvarno odradene sate rada (efektivne sate rada) u punom radnom vremenu, u radnom vremenu kraćem ili dužem od punog radnog vremena. Takođe su uključeni i sati kad su zaposlene osobe bile na radnom mjestu, a nisu radile zbog kvara ili čišćenja mašina, pripreme ili čišćenja alata, trenutnog nedostatka posla, odmora kraćih od 30 minuta, pisanja radnih izvještaja, čekanja ili zastoja za koje nisu odgovorni zaposlenici a za to vrijeme su primili plaću.

U izvršene sate rada nisu uključeni sati kada zaposlene osobe nisu radile ili ih nije bilo na radnom mjestu (dnevni odmor duži od 30 minuta, godišnji odmor, placen dopust, praznici i neradni dani utvrđeni zakonom, odsutnost zbog bolovanja bilo koje vrste, stručnog obrazovanja, placeni dopust do 7 dana, prevoz na posao i s posla).

S.03.5 Statistička jedinica

Izveštajne jedinice u ovom istraživanju su poslovni subjekti - pravne osobe (preduzeća, ustanove i druge organizacije), sa sjedištem na teritoriji Federacije BiH.

Podaci se prikupljaju za pravne osobe kao cjelinu, a ne prema pripadajućim jedinicama u sastavu.

S.03.6 Statistička populacija

Izveštajne jedinice su pravne osobe iz svih područja djelatnosti od B do S KD BiH 2010 koje (u referentnoj godini) u prosjeku imaju 10 i više zaposlenih.

S.03.7 Referentno područje

Federacija Bosne i Hercegovine

S.03.8 Vremenski obuhvat

Istraživanje o troškovima rada se provodi u četvorogodišnjoj dinamici, prema zahtjevima EU. Zadnje istraživanje ove vrste u Federaciji BiH provedeno je u 2021. godini za referentnu 2020. godinu. Istraživanje o troškovima rada provedeno je i za referentne godine: 2009. 2012. i 2016.

S.03.9 Bazni period

Nije primjenljivo

S.04 Mjerna jedinica

Podaci dobiveni ovim istraživanjem izraženi su u konvertibilnim markama (KM).

S.05 Referentni period

Podaci iz ovog istraživanja odnose se na referentnu 2020. godinu koja je unaprijed definisana od strane Eurostata.

S.06 Ovlasti institucija

S.06.1 Pravni akti i drugi sporazumi

Zakon o statistici u Federaciji BiH („Službene novine FBiH“ br. 63/03 i 9/09);
Program provođenja statističkih istraživanja od interesa za Federaciju BiH za period 2021.-2024.
Trogodišnji Plan rada Federalnog Zavoda za statistiku za period 2021.-2023.
Godišnji plan rada Federalnog Zavoda za statistiku za 2021. godinu

Podaci koji se prikupljaju podliježu sljedećim zakonskim propisima:

Zakon o radu („Službene novine Federacije BiH“ br.26/16),

Zakon o porezu na dohodak („Službene novine Federacije BiH“, broj: 10/08, 9/10, 44/11, 7/13 i 65/13)

Zakon o doprinosima („Službene novine Federacije BiH“ broj: 35/98, 54/00, 16/01, 37/01, 1/02, 17/06, 14/08, 91/15 i 104/16)

Zakon o izmjeni Zakona o doprinosima ("Službene novine Federacije BiH" br. 34/18)

Zakon o klasifikaciji djelatnosti u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 64/07 i 80/11),

Pravilnik o razvrstavanju poslovnih subjekata prema klasifikaciji djelatnosti u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj 72/17),

Odluka o Klasifikaciji djelatnosti Bosne i Hercegovine 2010 („Službeni glasnik BiH“, broj 47/10), koja se primjenjuje na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine na osnovu člana 5. Zakona o klasifikaciji djelatnosti u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 64/07 i 80/11).

Istraživanje o troškovima rada provodi se u skladu sa regulativama EU: 530/1999, 1726/1999 i 1737/2005.

S.06.2 Dijeljenje podataka

- Agencija za statistiku BiH

- Na zahtjev i druge institucije uz obavezu potpisivanja memoranduma o povjerljivosti podataka

S.07 Povjerljivost

S.07.1 Politika povjerljivosti

Statističku povjerljivost određuju članovi 36. do 39. Zakona o statistici u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine FBiH" 63/03 i 9/09) i svi zaposlenici Federalnog zavoda za statistiku dužni su ih se pridržavati:

Član 37. - „Tokom prikupljanja, obrade i distribucije statističkih podataka Federalni zavod i drugi zakonom ovlašćeni organi i ustanove poduzeće sve neophodne mjere organizacione, regulatorne, upravne i tehničke prirode koje su potrebne da se zaštiti povjerljivost podataka od nedozvoljenog pristupa, objavljivanja i korišćenja u druge a ne u statističke svrhe.“

Član 38. - „Osobe koje imaju pristup povjerljivim podacima moraju se pridržavati odredbi ovog zakona i nakon prestanka radnog odnosa.“

Član 39. - „U svrhe obavljanja naučno-istraživačke djelatnosti Federalni zavod i ovlašteni organi za poslove statistike mogu, na osnovu pisanih zahtjeva, davati individualne podatke, bez da se iz tih podataka može direktno ili indirektno prepoznati individualna izveštajna jedinica“.

O korištenju statističkih podataka iz stava 1. ovoga člana sklapa se poseban ugovor na osnovu kojeg se korisnik obavezuje, pod materijalnom i krivičnom odgovornošću, da će statističke podatke koristiti samo u svrhu koja je navedena u zahtjevu, da ih neće davati na uvid i korištenje neovlaštenim osobama te da će ih nakon upotrebe uništiti.

Potpisivanjem Memoranduma o razumijevanju, korisnici podataka koji imaju pristup individualnim podacima se

obavezuju:

- tretirati individualne anonimizirane podatke kao povjerljive u skladu sa pravilima, regulativama i procedurama,
- obezbijediti adekvatnu zaštitu individualnih podataka u skladu sa pravilima, regulativama i procedurama,
- zaštititi transfer mikropodataka i uništiti medije na kojima su podaci, kao i prateću dokumentaciju pet dana nakon publikovanja rezultata.

Publikovani rezultati istraživanja su apsolutno nepristrasni i politički neutralni.

Federalni zavod i ovlašteni organi za poslove statistike vode evidenciju o korisnicima iz stava 2. ovoga člana i svrsi za koju su statistički podaci dati na raspolaganje.

S.07.2 Postupanje s povjerljivim podacima

Podaci koji su prikupljeni, obrađeni i pohranjeni u svrhu izrade statističkih podataka smatraju se povjerljivim ako je putem tih podataka moguće neposredno ili posredno identificirati izvještajne jedinice čime se otkrivaju pojedinačni podaci. Izvještajna jedinica se neposredno identificira putem naziva i adrese, odnosno putem identifikacionog broja koji joj je zvanično dodijeljen. Posredna identifikacija je utvrđivanje identiteta izvještajne jedinice putem dedukcije, uzimajući u obzir sve mјere koje se mogu koristiti da bi se identificirala pomenuta izvještajna jedinica.

S.08 Politika objavlјivanja

S.08.1 Kalendar objavlјivanja

Podaci se objavljaju na datum koji je određen Kalendarom objavlјivanja statističkih podataka i koji je dosupan na website-u.

S.08.2 Pristup kalendaru objavlјivanja

<https://fzs.ba/wp-content/uploads/2025/01/Kalendar-publikovanja-2025.pdf>

S.08.3 Dostupnost korisnicima

Podaci se publikuju u vidu Saopćenja. Konačno saopćenje sadrži podatke o troškovima rada, prema vrsti troškova i prema područjima djelatnosti za nivo Federacije BiH.

Podaci su prikazani tabelarno u apsolutnim i relativnim vrijednostima (apsolutni podaci i udjeli).

Publikovani rezultati su apsolutno nepristrasni i politički neutralni.

Princip da svi korisnici imaju jednak pristup statističkim podacima na nepristrasnoj osnovi utvrđen je u članu 42. Zakona o statistici FBiH, a FZS ga u praksi dosljedno provodi.

Sve statističke publikacije objavljaju se na zvaničnoj web stranici Zavoda.

S.09 Učestalost diseminacije

Podaci se diseminiraju se na četvorogodišnjoj osnovi u skladu sa Kalendarom objavlјivanja.

S.10 Dostupnost i jasnoća

S.10.1 Saopćenja

Redovna, četvorogodišnja, saopćenja dostupna na zvaničnoj internet stranici www.fzs.ba

Link za pristup saopćenjima: <https://fzs.ba/index.php/publikacije/saopcenjapriopcjenja/trziste-rada-zaposlenost-nezaposlenost-i-place-2/>

S.10.2 Publikacije

S.10.3 Mrežna baza podataka
Podaci iz Istraživanja o troškovima rada nisu dostupni putem on-line baze podataka.
S.10.3.1 AC1. Tabele s podacima – konsultacije
Ne raspolažemo informacijima, ne postoji softver za određivanje web hits unutar statističkog domena u vremenskom periodu.
S.10.4 Pristup mikropodacima
Mikropodaci nisu diseminirani.
S.10.5 Ostalo
Ne postoje druga sredstva diseminacije izuzev već navedenih.
S.10.5.1 AC 2. Metapodaci – konzultacije
Ne raspolažemo informacijima, ne postoji softver za određivanje web hits unutar statističkog domena u vremenskom periodu.
S.10.6 Dokumentacija o metodologiji
Metodologija Istraživanja o troškovima rada nalazi se na zvaničnoj web stranici Zavoda . Link za pristup: https://fzs.ba/index.php/klasifikacije-i-metodologije/english-metodologije/trziste-rada-zaposlenost-nezaposlenost-i-place/
S.10.6.1 AC 3. Stopa potpunosti metapodataka
Ukupan broj preporučenih metadata elemenata iz SIMS-a je 84. Broj raspoloživih metadata elemenata iz Istraživanja o troškovima rada je 60. Stopa kompletnosti meta podataka (SIMS) za ovo istraživanje iznosi 71% (60/84x100).
S.10.7 Dokumentacija o kvaliteti
Nije dostupno

S.11 Upravljanje kvalitetom

S.11.1. Osiguranje kvalitete

FZS slijedi preporuke o organizaciji i upravljanju kvalitetom date u Kodeksu prakse evropske statistike (CoP) i implementira smjernice date u Okviru za osiguranje kvaliteta evropskog statističkog sistema (QAF). Više, u vezi osiguranja kvaliteta se nalazi u dokumentu – Izvještaj o usklađenosti zvanične statistike BiH s Kodeksom prakse evropske statistike

<https://fzs.ba/wp-content/uploads/2017/12/Izvjestaj-o-u-skla%C3%84%E2%80%98enosti-zvani%C3%84%C5%A4ne-statistike-Federacije-BiH-sa-KoP-EU -decembar 2017.pdf>

S.11.2. Procjena kvalitete

Završna faza statističke aktivnosti je ukupna evaluacija za koju se koriste informacije iz svih procesa, od dizajniranja instrumenata istraživanja i prikupljanja podataka do objavljivanja podataka i povratnih informacija od korisnika. Ove informacije koriste se za izradu izvještaja o kvalitetu koji sadrži opis svih procesa statističke

aktivnosti i navodi prednosti i nedostatke vezane za kvalitet kao i indikatore kvaliteta.
Izvještaji o kvalitetu za ovo istraživanje nalaze se na linku: <https://fzs.ba/index.php/statisticki-standardi/>

S.12 Relevantnost

S.12.1 Potrebe korisnika

Ključni korisnici podataka iz Istraživanja o troškovima rada po glavnim grupama segmentacije su:

- javni sektor (Vijeće ministara BiH, Vlada Federacije BiH; Ministarstva za rad i socijalnu politiku; Direkcija za ekonomsko planiranje; Direkcija za evropske integracije; Ministarstvo finansija, Agencija za rad i zapošljavanje BiH i zavodi za zapošljavanje),
- poslovni subjekti,
- opća javnost,
- mediji (RTV kuće i printani mediji),
- strani korisnici (Eurostat; World Bank; IMF; UNDP; ambasade stranih država; strani mediji)

S.12.2 Zadovoljstvo korisnika

Istraživanje o zadovoljstvu korisnika ovim proizvodom tj. Istraživanjem o troškovima rada se ne provodi.

S.12.3 Potpunost

S.12.3.1 R1. Stopa potpunosti podataka (P)

Za ovu statistiku se izračunavaju svi ključni pokazatelji, koji se zahtijevaju prema međunarodnim standardima. Prikazani su sljedeći podaci: troškovi rada ukupni i prema područjima djelatnosti; troškovi rada ukupni i po izvršenom satu prema sektorima djelatnosti; plaćeni i izvršeni sati rada ukupni i prema područjima djelatnosti.

S.13 Tačnost i pouzdanost

S.13.1 Ukupna tačnost

Tačnost podataka provjerava se primjenom propisane metodologije, kontrolom grešaka mjerena kao i upoređivanjem podataka iz prošlog perioda i dodatnim analizama.

S.13.2 Uzoračka pogreška i A1 indikatori uzoračke pogreške (U)

S.13.2.1 A1. Indikatori uzoračke pogreške (P)

S.13.3 Neuzoračka pogreška i A4

Stopa neodgovora jedinice za P i A5

Stopa neodgovora na određenu varijablu (U)

S.13.3.1 Pogreška obuhvata

Okvir za izbor uzorka za ovo istraživanje je statistički poslovni registar (SPR), sa stanjem na dan 31.12. referentne

godine. Ova činjenica umanjuje mogućnost pojave grešaka obuhvata. Međutim, greške obuhvata su neminovnost svih statističkih istraživanja, pa tako i istraživanja o troškovima rada. Najčešća greška obuhvata je ta da su obuhvaćeni poslovni subjekti koji su imali manje od 10 zaposlenih, kao i oni koji su tokom referentne godine prestali sa radom te nije bilo moguće prikupiti podatke za takve subjekte.

S.13.3.1.1 A2. Stopa nadobuhvata

Prekomjerni obuhvat možemo definisati kao udio jedinica dostupnih u okviru koji ne pripadaju ciljnoj populaciji, a uključene su u okvir uzorka.

Prekomjerni obuhvat u ovom istraživanju odnosi se na one poslovne subjekte koji su ušli u uzorak iako su imali manje od 10 zaposlenih ili su u toku referentne godine prestali sa radom.

Prekomjerni obuhvat u ovom istraživanju moguće je mjeriti i kroz razloge neodgovora. Naime, ako je razlog neodgovora taj da je poslovni subjekat bio ugašen na početku referentne godine, likvidiran ili nije posloval u referentnoj godini smatra se da nije trebao biti uključen u okvir. U nedostatku preciznih informacija o tome što je razlog neodgovora za poslovne subjekte koje na neki način smatramo kao "prekomjerni obuhvat", odlučeno je da ove kompanije ostanu u neodzivu.

S.13.3.1.2 A3. Udio zajedničkih jedinica

U ovom istraživanju se ne kombinuju podaci (ne koriste jedinice) iz dva ili više izvora. Riječ je isključivo o podacima iz jednog izvora (statističko istraživanje).

Greške mjerena u ovom istraživanju moguće je otkriti u dvije faze: u toku terenskog rada i prilikom unosa obrazaca.

Tokom terenskog rada vrši se kontrola ispunjenih upitnika i u slučaju uočavanja greške, koju nije moguće ispraviti korištenjem raspoloživih informacija, uspostavlja se telefonski kontakt sa izvještajnom jedinicom kako bi se korigovale uočene greške.

Program za unos podataka iz ovog istraživanja sadrži kontrole koje onemogućavaju da se u bazu unesu računski i logički neispravni podaci. Ove kontrole mogu biti "hard" kontrole koje zaustavljaju unos i tzv."soft" kontrole koje upozoravaju (da se neka vrijednost nalazi izvan zadatih granica) ali dozvoljavaju unos podataka u elektronsku bazu.

Greške mjerena mogu se takođe uočiti tokom poređenja podataka iz ovog istraživanja sa srodnim podacima iz drugih statističkih istraživanja za isti referentni period.

S.13.3.3 Pogreška neodgovora

Not applicable.

Razlika između statistika izračunatih iz prikupljenih podataka i onih koje bi bile izračunate da ne postoje nedostajuće vrijednosti predstavlja grešku neodgovora. Postoje dvije vrste neodgovora: (1) neodgovor izvještajne jedinice, koji se javlja kada nisu prikupljeni podaci o izvještajnoj populaciji dizajniranoj za prikupljanje podataka, i (2) neodgovor varijable, koji se javlja kada se prikupe podaci samo za neke - a ne za sve varijable koje su zahtjevane određenim istraživanjem.

S.13.3.3.1 A4. Stopa neodgovora jedinice (P)

Stopa neodgovora=[450/2561]×100=17,6% - stopa neodgovora jedinice prije imputacije izvještajnih jedinica

Stopa neodgovora=[444/2561]×100=17,3% - stopa neodgovora jedinice nakon imputacije izvještajnih jedinica

S.13.3.3.2 A5. Stopa neodgovora na određenu varijablu (P)

Ne raspolažemo podacima o broju nedostajućih varijabli

S.13.3.4 Pogreška obrade

Greške koje se i pored logičkih kontrola mogu javiti tokom procesuiranja podataka otklanjaju se kroz listanje kontrola nakon završenog unosa podataka. Ove kontrole upozoravaju da pojedine vrijednosti odstupaju od zadatih intervala. Ukoliko se ustanovi da greška realno postoji ista se koriguje u saradnji sa izvještajnom jedinicom. Nije nužno da svako odstupanje znači i grešku.

S.13.3.5 Pogreška izbora modela

Istraživanje o troškovima rada proizvodi većinu varijabli koje su zahtijevane EU regulativom. Varijable koje se zahtijevaju EU regulativom a ne prikupljaju se Istraživanjem o troškovima rada su:

- varijabla ekvivalent punog radnog vremena za zaposlene na nepunom radnom vremenu (A121) nije uključena u upitnik kako bi se smanjila stopa neodgovora varijable. Za izračunavanje ove varijable korišten je izvedeni model;
- sve varijable koje se odnose na vježbenike - iz razloga što je ova vrsta zaposlenika jako rijetka u FBiH, te je ocjenjeno da bi se izvještajna jedinica bespotrebno dodatno opteretila ukoliko bi insistirali na zasebnom izvještavanju za ovu kategoriju uposlenika.

S.14 Pravodobnost i poštovanje rokova objavljivanja

S.14.1. Pravodobnost i TP2

Pravodobnost konačnih rezultata (U)

S14.1.1 TP1. Pravodobnost – prvih rezultata (P)

S14.1.2 TP2. Pravodobnost konačnih rezultata (P)

T+17 mjeseci

S.14.2. Poštovanje rokova objavljivanja i TP3

Poštovanje rokova objavljivanja – dostava i objavljivanje (U)

Nije bilo kašnjenja u objavljinju konačnih rezultata tj. podaci su objavljeni prema Kalendaru objavljinja statističkih podataka.

S.14.2.1 TP3. Poštovanje rokova objavljivanja – dostava i objavljivanje (P)

Nije bilo kašnjenja u objavljinju konačnih rezultata tj. podaci su objavljeni prema Kalendaru objavljinja statističkih podataka.

S.15 Usklađenost i uporedivost

S.15.1 Uporedivost – geografska

Moguće je poređenje sa rezultatima Istraživanja o troškovima rada u drugim Evropskim zemljama, jer su primijenjene iste regulative.

S.15.1 CC1. Koeficijent asimetričnosti kod oglednih statistika

S.15.2. Uporedivost – tokom vremena I CC2 Dužina uporedivih vremenskih serija (U)

Podaci iz Istraživanja o troškovima rada se proizvode i objavljaju u četvorogodišnjoj dinamici. Trenutno raspolažemo podacima za sljedeće referentne godine: 2009. 2012. 2016 i 2020. Uporediva serija podataka po područjima Klasifikacije djelatnosti KDBiH 2010 dostupna je za 2012. 2016. i 2020. godinu. Prvo istraživanje o troškovima rada provedeno je za referentnu 2009. godinu (NACE rev 1.1) dok je prema regulativi referentna godina bila 2008.

S.15.2.1 CC2 Dužina uporedivih vremenskih serija (P)

Podaci iz Istraživanja o troškovima rada se proizvode i objavljaju u četvorogodišnjoj dinamici. Trenutno raspolažemo podacima za sljedeće referentne godine: 2009. 2012. 2016 i 2020. Uporediva serija podataka po područjima Klasifikacije djelatnosti KDBiH 2010 dostupna je za 2012. 2016. i 2020. godinu. Prvo istraživanje o troškovima rada provedeno je za referentnu 2009. godinu (NACE rev 1.1) dok je prema regulativi referentna godina bila 2008.

S.15.3. Usklađenost među područjima

S.15.3.1 Usklađenost kratkoročnih i godišnjih statistika

Podatke o troškovima rada koje prikupljamo ovim istraživanjem možemo porediti sa strukturnim poslovnim statističkim istraživanjem (SPS) koje se u Federaciji provodi jedanput godišnje.

Poredimo varijablu D11 (troškovi za plaće i naknade plaća) iz ITR-a i troškove zaposlenika iz SPS-a. Ove dvije varijable velikim dijelom sadrže iste komponente. Važno je napomenuti da su u varijablu D11 uključene i ostale naknade (topli obrok, prevoz, naknade za članove nadzornih i upravnih odbora, regres, jubilarne nagrade, otpremnine za odlazak u penziju, dnevnice za službena putovanja, naknade troškova za smještaj i ishranu na terenu, naknade za odvojeni život, troškove korištenja službenog auta u privatne svrhe, troškove selidbe, troškove stambenog smještaja zaposlenih i ostale troškove drugdje ne spomenute).

Strukturne poslovne statistike prikupljaju podatke o zaposlenima i finansijskim pokazateljima poslovnog subjekta, među kojima su i troškovi zaposlenika. Trošak zaposlenika u SPS- u pored bruto plaće (u koju su usključeni akontacija poreza na dohodak i doprinosi iz i na plaću) obuhvata i ostale troškove zaposlenika u koje spadaju: naknade za toplici obrok i prevoz, otpremnine, regres i sve ostalo što ima karakter ličnog primanja. Ovo istraživanje obuhvata sva preduzeća preko 20 zaposlenih. Podaci za preduzeća sa manje od 20 zaposlenih preuzimaju se iz administrativnih izvora u punom obuhvatu. U SPS-u obuhvaćeni su poslovni subjekti iz svih područja djelatnosti B-S, osim K i O. SPS istraživanje u djelatnostima P (obrazovanje) i Q (djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite) prikuplja podatke samo za privatni sektor.

$$\text{Trošak zaposlenika: } CC3 = \frac{X-Y}{Y} = (1771 - 1517)/1517 = 0,17$$

Troškovi za plaće i naknade plaća koji su rezultat istraživanja o troškovima rada, veći su za 17 % od bruto plaće koja se dobije kao rezultat referentnog srodnog istraživanja, za 2020. godinu.

S.15.3.2 Usklađenost s podacima nacionalnih računa

S.15.4 Usklađenost – unutrašnja

Podaci unutar ovog istraživanja su koherenti.

S.16 Trošak i opterećenje

Materijalni troškovi Federalnog zavoda za statistiku za istraživanje o troškovima rada sastoje se od troškova printanja upitnika, slanja obrazaca kantonalnim statističkim službama/uredima, distribucije obrazaca poslovnim subjektima, troškova telefona, faxa, kao i troškova zaposlenih koji su angažovani na ovom istraživanju. Što se tiče vrijednosti utrošenih sati rada za svaku osobu koja je učestvovala u prikupljanju, unosu i kontroli obrazaca, kao i osoba koje su radile analizu i rezultate ovog istraživanja, ovu vrijednost nije moguće izračunati uslijed nedostatka evidencije o tačnom broju sati utrošenih na ovom istraživanju.

Pokrenuti su procesi unaprijeđenja saradnje Federalnog zavoda za statistiku sa Poreskom upravom kao administrativnim izvorom većeg dijela potrebnih podataka, čime bi se značajno smanjilo opterećenje izvještajnih jedinica.

S.17 Revizija podataka

S.17.1. Politika revizije podataka

Ne postoji politika revizije objavljenih podataka.

S.17.2. Praksa revizije podataka i A6 prosječna veličina revizije podataka za U

Ne postoji politika revizije objavljenih podataka.

S.17.2.1 A6. A6 Prosječna veličina revizije podataka (P)

Ne postoji politika revizije objavljenih podataka.

S.18 Statistička obrada

S.18.1 Izvorni podaci

Izvor podataka za Istraživanje o troškovima rada su poslovni subjekti – pravne osobe, čije je sjedište na teritoriji Federacije BiH. Podaci su prikupljeni za pravne osobe kao cjelinu, a ne prema pripadajućim jedinicama u sastavu. Podaci se prikupljaju putem paprinog upitnika. Poslovni subjekti popunjavaju tražene podatke u dva primjerka, jedan zadržavaju za sebe a drugi šalju u službe za statistiku na području kantona. U službama za statistiku u kantonima vrši se preliminarna provjera i unos podataka.

Korištena je kombinovana metoda izbora pravnih osoba (stratifikovanog slučajnog uzorka i punog obuhvata), u zavisnosti od njihove veličine. Obuhvaćene su sve pravne osobe sa 50 i više zaposlenih, dok su ostale (od 10 do 49 zaposlenih) izabrane metodom slučajnog uzorka. Obzirom na veliki broj subjekata sa sličnim karakteristikama, u djelatnosti P – Obrazovanje, korištena je metoda slučajnog uzorka bez obzira na veličinu poslovnog subjekta (broj zaposlenih).

Okvir za izbor uzorka za ovo istraživanje su pravne osobe iz Statističkog poslovnog registra (SPR) Federalnog zavoda za statistiku, koji imaju 10 i više zaposlenih (stanje SPR na dan 31.12.2020, ažuriran brojem zaposlenih iz završnih računa u junu mjeseca). Okvir je sačinjen od poslovnih subjekata koji su imali status „aktivan“, „nov“, „dosedjen“ i „nepoznato“ u SPR. Okvirom su obuhvaćene pravne osobe iz područja djelatnosti B-S, KD BiH 2010. Okvir uzorka je stratifikovan prema pretežnoj djelatnosti pravne osobe na nivou oblasti KD BiH 2010 i prema veličini pravne osobe (prema broju zaposlenih).

Ukupni okvir za istraživanje o troškovima rada za 2020 god. u Federaciji BiH sastoji se od 6.165 pravne osobe, čije sjedište je u Federaciji BiH. Jedan veliki subjekat iz područja D, sa sjedištem u Republici Srpskoj, inicijalno je bio samo u okviru uzorka za Republiku Srpsku (RS), ali je zbog njegove važnosti i za Federaciju, uključen u okvir za FBiH na način da je podijeljen na dio koji se odnosi na Federaciju i dio koji se odnosi na RS.

Okvir za uzorak ITR2020 stratifikovan je po entitetu, po oblastima djelatnosti (KD BiH 2010) i klasama zaposlenih (10-19, 20-49, 50-249 i 250+ zaposlenih). Klase zaposlenih su formirane na bazi originalnih klasa u SPR.

Iz ukupnog okvira za ITR2020 uzorkom je izabранo 2.561 pravna osoba.

Istraživanjem su obuhvaćene pravne osobe svih oblika vlasništva, ustanove i druge organizacije.

Od izabranih pravnih osoba prikupljeni su podaci za sve zaposlene koji imaju zasnovan radni odnos na određeno ili neodređeno vrijeme, bez obzira da li rade puno ili kraće od punog radnog vremena, a primili su plaću. Nisu uključena primanja osoba angažovanih po osnovu ugovora o djelu ili autorskom ugovoru, putem omladinskih i studentskih servisa, te učenika i studenata na praksi.

Istraživanjem o troškovima rada obuhvaćeni su samo isplaćeni troškovi rada za 2020. godinu. Obračunati a neisplaćeni troškovi rada za 2020.godinu, nisu obuhvaćeni ovim istraživanjem. Troškovima rada nisu obuhvaćena primanja koja se odnose na refundiranu plaću ili refundiranu naknadu plaće.

Za alokaciju poslovnih subjekata po stratumima korišteno je »Neyman pravilo« na varijabli broj zaposlenih (iz završnog računa) sa nekim modifikacijama praktične prirode.

Neyman pravilo kaže da jedinice uzorka treba izdvojiti srazmerno broju elemenata iz okvira po stratumu, i pomnožiti sa standardnom devijacijom broja zaposlenih iz SPR po stratumu.

Neyman pravilo je (modifikovano) izmijenjeno na sljedeći način:

- Poslovni subjekti sa 50+ zaposlenih potpuno su obuhvaćeni
- Ako stratum sadrži manje od 5 poslovnih subjekata, svi su obuhvaćeni,
- Ako Neyman pravilo odredi uzorkovanje manje od 5 poslovnih subjekata (npr. 2 ili 3 poslovna subjekta), u stratumima koji sadrže 5 i više poslovnih subjekata, onda se obuhvata 5 poslovnih subjekata.

Na osnovu opisane alokacije, stratifikovani slučajni uzorak je izvučen iz ukupnog okvira. Ukupna veličina uzorka je bila 2.561 poslovni subjekat za FBiH.

S.18.2 Učestalost prikupljanja podataka

Podaci se prikupljaju jedanput u četiri godine tokom dva mjeseca terenskog rada.

S.18.3 Prikupljanje podataka

Za provođenje istraživanja o troškovima rada koristi se obrazac u papirnoj formi.

Obrazac se sastoji iz tri tabele. U prvoj tabeli potrebno je navesti broj zaposlenih po mjesecima (razvrstane na zaposlene koji rade puno i kraće od punog radnog vremena) kao i zbirno stanje za referentnu godinu.

U drugoj tabeli navode se ukupni plaćeni sati rada razvrstani na izvršene i neizvršene sate, te sate punog i kraćeg od punog radnog vremena.

U trećoj tabeli navode se svi troškovi koji idu na teret poslodavca, razvrstani i definisani u skladu sa EU Regulativom.

Obrazac ITR pravne osobe popunjavaju na osnovu podataka iz računovodstvene i kadrovske evidencije. Iz kadrovske evidencije popunjavaju se podaci o broju zaposlenih u izveštajnim jedinicama, a iz računovodstvene evidencije podaci o isplatama plaća i ostalih troškova rada.

Nakon unosa svih zaprimljenih ITR obrazaca, službe za statistiku u kantonima dostavljaju ITR baze podataka u centralni statistički ured - Federalni zavod za statistiku.

Proces obrade podataka u Federalnom zavodu za statistiku traje šest mjeseci i podrazumijeva provjeru, poređenje, editovanje i imputaciju podataka. Ovaj period takođe uključuje objavljivanje konačnih rezultata.

S.18.4 Validacija podataka

Službe za statistiku u kantonima pružaju stručnu pomoć izveštajnim jedinicama u slučaju nejasnoća prilikom popunjavanja obrasca, prikupljaju obrasce i kontrolišu obuhvat izveštaja za područje kantona u kojem posluju, kontaktiraju telefonom poslovne subjekte koji se ne pridržavaju rokova navedenih na obrascu, kontrolišu ispravnost popunjениh obrazaca, unose podatke sa obrasca te vrše korekcije grešaka koje se javljaju kroz postavljene logičke i računske kontrole. Ne postoji evidencija o broju ispravljenih podataka na terenu.

Drugi dio obrade podataka istraživanja o troškovima rada vrši se u centralnom statističkom uredu.

Dodatne kontrole dobijenih podataka odnose se i na poređenje sa podacima iz redovnog mjesecačnog istraživanja o zaposlenima i plaći (RAD1) i podacima iz nacionalnih računa.

Nakon završetka ove faze obrade, baza podataka se dostavlja odjelu za analize i procjene koji vrši izračun zahtijevanih varijabli za ovo istraživanje.

Na kraju, iz izračunatih varijabli Odsjek za statistiku tržišta priprema konačne rezultate Istraživanja o troškovima rada, za publikovanje.

S.18.5 Kompilacija podataka

Editovanje i imputacija rade se za prazne stratume. Imputacija se vrši podacima iz redovnog mjesecačnog istraživanja o zaposlenima i plaći (RAD1) i podacima iz nacionalnih računa, a u nedostatku pomenutih izvora imputacija je rađena na osnovu prosječne vrijednosti varijabli po područjima djelatnosti.

Ponderi se računaju na nivou stratuma i prilagođeni su stopama neodgovora po stratumima. Ne vrši se kalibracija, poststratifikacija i ponderisanje neodgovora.

Kod potpunog neodgovora ne vrši se imputacija, već se korekcija radi kroz ponderisanje (korekcija inicijalnog pondera neodgovorom). Ponder je jednak količniku broja jedinica u stratumu iz okvira i broja jedinica u stratumu koje su izabrane u uzorak. Korigovanje pondera vrši se na način da se nakon isključenja jedinica prekomernog obuhvata inicijalni ponder pomnoži sa korekcionim faktorom neodgovora, koji je dobiven kao količnik broja izabranih jedinica i istog broja umanjenog za broj jedinica koje nisu odgovorile, na nivou stratuma. Kalibracija pondera nije rađena.

Za sve tabele izračunati su koeficijenti varijacije, standardna greška i intervali pouzdanosti.

R softver je korišten kao programski paket za izračun procijene, dok je izračun varijabli rađen u SPSS produktu.

S.18.5.1 A7. Stopa imputacije

S18.6 Usklađivanje

S.18.6.1 Desezoniranje

Podaci iz Istraživanja o troškovima rada, obzirom na periodiku provođenja (četvorogodišnje), se ne desezoniraju.

S.19 Komentar